

ידיעות הטומאה פרק שני שבועות

י"א.

עין משפט
נר מצוה

נ"א מ"י פ"ח מהל'
שגומת הלכה א'
נ"ב ב מ"י ע"ס הל' א'
נ"ג ג מ"י ע"ס הל' א'

רבינו הגנאל

למכתב בהמה וחיה
לכדורי. דתני רב אומר
לקרא אני חיה. בהמה
למה נאמרה כר. כרתיב
לעילא. אידי דתניב
בהמה וחיה כתב נמי שרין
טמא ועלם. ודחנתא דבי
ר' ישמעאל כל פרשה
שאמרה ועשית לא
נשנית אלא בשביל דבר
שנחזש בה. ור' אליעזר
כיון דלא צריך לידע
באיה חטא הוא שחטא.
בה מאי דריש ביה.
ואמרין פרט למתעסק
בטמא שאינו חייב מאי
טעמא דבעינן בה כוון
לכך יחייב אבל דלא
קא מכוון למעשה כלל
פטר. בין לר' אליעזר
בין לר' עקיבא על העלם
טומאה חייב על העלם
מקדש אינו חייב: בעא
מיניה רבא מרב נחמן
העלם טומאה והעלם
מקדש מהו. כגון שנעלם
ממנו שנטמא. וגם נעלם
ממנו שזה הבית בית
המקדש הוא. א"ל הרי
העלם טומאה בידו וחייב.
וא"ל רבא אדרבה הרי
העלם מקדש בידו ופטור.
ובא רב אשי ואמר חזוין
אי מטומאה פריש כר.
ודחה רבינא דברי רב אשי
וא"ל לא שנא: ת"ר שני
שבילים אחד טמא ואחד
טהור הלך בראשון ולא
נכנס במקדש בשני ונכנס
חייב כר עד ר' שמעון בן
יהודה פטור בכלם משום ר'
שמעון. ואקשין פטר

מדבעי למיכתב בהמה וחיה לכדורי. זלא חיה נמי מני למרדש
הכי אקרא אני בכל דבר טמא אללא לאו דוקא נקט
חיה וחיה נמי לא נכתבה אללא בשביל דבר שנמחש בה כדתנא
דבי רבי ישמעאל ומשום דרבי נקט חיה במילתיה נקט נמי הכא

זהמה וזיה כדרי וזימה דזפרק
זהמה המקדש (חולין דף ע"א). משמע
דאי לאו קרא דבהמה טמאה בכלל
חיה טמאה לא הוה דריש רבי ג"ש
משום דלינטריך זהמה טמאה
לגופה והשתא זלא חיה נמי הוה
דרשי ג"ש דזהמה למכל דבר טמא
נפקא ויש לומר דאי לאו זהמה
בכלל חיה לא הוה דרשי ג"ש
דזהמה טמאה אה"ה דכתיב בכל
דבר טמא אללא ה"א דחטא פרטי
לאשמועינן דבעינן ידיע אי צריך
איטמא אי צבילה איטמא אפילו
לרבי עקיבא אללא השתא דבהמה
בכלל חיה הוה כאלו כתב זהמה ב'
פעמים ש"מ לכדרי הוה דלתא ולר'
אליעזר חתא נמי לאשמועינן דבעינן
ידיע אי צריך אי צבילה איטמא
משרן וצבילה ולר"ע כיון דע"כ משום
דזהמה בכלל חיה כדפרישית מהשתא
ש"מ צבוליה לא נכתב אללא בשביל
דבר שנמחש בה ולא צעין ידיע
זמאי איטמא: **פ"א למתעסק.**
צפרק ספק חלל (כרימות דף ע"ב): מסיק
מתעסק דמאי אי דלחניס דעריות
חייב שכן נהנה אללא מתעסק דשבת
דשמואל וצקונטרס לא ק"ל דזוכיר
נמי מתעסק דעריות ומיהו תימה
דלמאי אינטריך זה פרט למתעסק
דשבת תיפוק ליה מטעמא דשמואל

דלמר התם דפטור מטעם דבעינן מלאכת מחשבת ואמילתא
דשמואל גופיה קשה דאי טעמא דנהנה עיקר לחייב צבוליה
ועריות למה לי למיפטריה שבת משום מלאכת מחשבת ואי טעמא
דמלאכת מחשבת עיקר למה לי למחייביה צבוליה ועריות משום
דנהנה ונראה דאיכא מרי גוויי מתעסק כגון נכחין לחמוך מחובר
זה וחתך מחובר אחר דמיפטר מטעם שלא נעשית מחשבתו
ולא שייך למיפטריה משום מתעסק ועוד מתעסק אחר כגון
נכחין לחמוך את התלוש ולהגזיזה את התלוש למר כדאית
ליה ולמר כדאית ליה ונמצא מחובר דנעשית מחשבתו
ומיפטר משום זה פרט למתעסק וצתוריהו איירי שמואל ומשום
הכי קאמר ככריתות אללא מתעסק דשבת דשמואל דאיירי נמי
לפרש אללא טעם דמלאכת מחשבת דלא ליידי רבי אליעזר
וצחלב נמי איכא מרי גוויי מתעסק כגון נכחין לאכול חלב זה ואכל חלב אחר דחייב זלא טעמא דנהנה דלא שייך למיפטריה מטעם
מלאכת מחשבת ועוד מתעסק אחר כגון סבור שהוא שומן או רוק וצלו דכיוצא צו מיפטר לענין שבת מדכתיב זה והכא לית לן למעוטי
משום דנהנה וטעמא דנהנה ומשום מלאכת מחשבת לא קאי אכוליה ומה שפירש הקונטרס כאן מתעסק היינו נכחין לחמוך את
התלוש וחתך את המחובר ואיזיה חייב נכחין לחמוך את זה וחתך זה וכסבור שהוא תלוש ונמצא מחובר אין נראה לפרש אללא נראה
כדפרישית: **ה"ר העלם טומאה בידו וחייב.** תימה דהכא ולקמן צפרק שלישי (דף ע"ב). גבי העלם שזבעה והעלם חפץ פשיט רב נחמן
לחיוצא וצפרק כלל גדול (שבת דף ע"ב) גבי העלם שבת (העלם מלאכה פשיט לפטור ו"ל דלא דמי דהכא סברא הוא דליחייב כיון
דאיכא נמי העלם טומאה אללא התם אין סברא לחייבו על כל אמת ואמת דכיון דבשגגת שבת וזוין מלאכות לא מיחייב אללא חדר השתא
נמי דשגג במלאכה הרי יש כאן נמי שגגת שבת: **ה"ר העלם מקדש בידו ופטור.** אומר רבינו תם דלא מיפטר אללא מתעסק עולה
ויורד אללא חטאת קבועה חייב דהא גמרינן מע"ז דכל שחייבים על זדונו כרת חייבים על שגגתו חטאת והא דלמר צפ"ק (לעיל
דף ע"ג) דעל שאין זה ידיעה בתחלה ששעיר החיון מכפר אלמלא לא מוקמינן ליה בחטאת קבועה דאי הוה ציה חטאת קבועה לא הוה
חיון מכפר אמדי דבר קרבן הוא התם ודאי מיפטר לגמרי שלא יהא חמור אין זה יש זה משום זה ויש זה ומיהו קשיא דלישגא דקאמר
הכא דפטור משמע דפטור לגמרי ועוד דלקמן פרק שלישי (דף ע"ב) גבי יש אוכל אכילה אמת דחיק לאשכוחי חטאת קבועה בטמא שאכל
את הקדש ומוקי לה כנשיא וכו' אלעזר ולוקמה דהעלם קדש על כן נראה דפטור לגמרי משום דהוה דבר שהיה בכלל ויאל לידון בדבר
החדש כדלמרינן לקמן צפרק שלישי (דף ע"ב) גבי שזבעת העדות: **אמר רב אשי חיונן אי מטומאה קפריש בו.** תימה מנא
ידעינן כי משום דלמא אמת ופירש דלמא אי הוה א"ל נמי מקדש הוא היה פירש ואי דא"ל מעיקרא מקדש הוא ולא פירש דלמא אי
הוה א"ל נמי טמא אמת לא הוה פירש אללא השתא דא"ל כרתייהו פירש ונראה דרבי אשי לא בא לפשוט הצעיה אללא בא לפרש שפעמים
יש לצרר אחיה שכוח ממנו יותר כגון דנישיליה אי מחמת טומאה הוה מידכר אמקדש ומחמת מקדש לא הוה מידכר אטומאה א"כ הוה העלם
טומאה בידו ואם להפך הוה [העלם] מקדש בידו ואם שניהם שכוחין צויה צויה ודאי מבעיה לן ולגבי שבת צפרק כלל גדול (דף ע"ב) י"ס
שכתוב זהו במילתיה דרבי אשי אי משבת קפריש העלם שבת בידו ואי כי מודעי ליה אשבת אכתי נריך לאודועיה אמלאכות העלם מלאכה
בידו ואין גיר' זו נכונה דלמא נריך לפרש וכי מודעי ליה אמלאכה לא נריך לאודועיה אשבת לפי מה שפירשו אללא גר' אי מ' משבת
קפריש אי משום מלאכה קפריש ועוד נראה לפרש צעין אחר אי משום טומאה קפריש אפי' אם הודיעוהו טומאה באחרונה דלע"ג
דאלו הודיעוהו בתחלה לא הוה פריש חשיב פריש מחמת טומאה כיון דקרבן ע"י צתרייתא קאתי ואי א"ל מקדש הוא ופריש
ידיעה צתרייתא דמקדש הוא ופטור ובעינן זה יש לפרש היא דלקמן (דף ע"ב) גבי העלם שזבעה והעלם חפץ והיה שבת: **ה"ר בראשון**
ונכנס בו. אי צריי' צחד נמי חייב דספק טומאה צרה"י ספיקו טמא אללא חלל איירי צרה"ר דמוקמינא ליה בחזקת טהרה:

לכדרי. צפ' קמא (לעיל דף ע"א). אקרא אני חיה זהמה למה נאמרה כו':
פרט למתעסק. בדבר הישר וצא לידו איסור ולא נכחין לגופה
של זו כגון נכחין לחמוך את התלוש וחתך את המחובר נכחין
לאשתו והרי אחרת עמה בזמנה ונשמטה אשתו וצאה אחרת
מתחיה ואיזיה חייב נכחין לחמוך
כסבור תלוש ונמצא מחובר או כסבור
היום מול או כסבור מלאכה זו מותרת
ומ"מ לזו נכחין וכן צא על אחרת
ונכחין לגוף זה כסבור היא אשתו: **דרב**
ששם מחליף כו'. כשהיה שונה משנתנו
פעמים מחליף דבר זה לדברי זה ולא
היה מקפיד לפי שאין צנייהם חיוז
ופטור: **העלם זה וזה.** טומאה
ומקדש מהו ורבי אליעזר ור"ע
דפטרי על העלם מקדש: אי
טומאה פריש. אי מחמת טומאה
שהודע לו פירש מן העצירה (ו) ומציא
קרבן שאמרו לו טמא אמת: פרי
העלם טומאה בידו. איגלאי מילתא
שביאתו למקדש צבילה העלם טומאה
היה: **הוא מקדש קפריש.** שאמרו לו
מקדש הוא זה ומחמת כן תוהא על
ציאתו ולא הזכירו לו טומאה איגלאי
מילתא דמשום העלם מקדש נכנס לו:
גלוס פריש מקדש כו'. כשהודיעוהו
אחד מהם שם אל לבו לומר מה צדק
ומתוך כך נזכר על השני ומ"מ העלם
שניהם היה בידו: **אלא לא שנא.**
ופטור: **אחד טמא.** מת קבור צו
וא"ל להלך שלא יאשהיל: **והלך צראשון.**
ואינו יודע אם בטמא אם בטוהור ולא
נכנס למקדש: **צניי ונכנס.** וחזר
והלך צניי ידע שהלך צנייהם והרי
הוא טמא ודאי ונכנס למקדש דהעלם

טומאה שנתעלם ממנו טומאה: חייב קרבן עולה ויורד שיש
כאן בתחלה ידיעה ודאית: **הלך צראשון.** ידע שהוא ספק טמא:
ונכנס. למקדש דהעלם טומאה ששכת הלוכו צביל צו: והוא
ושנה. הוה צבילישי ושנה צבילישי וטבל: וחזר והלך צניי. ידע
שהוא ספק טמא: **ונכנס.** למקדש דהעלם טומאה: חייב או
מחמת ציאה ראשונה או מחמת ציאה שניה דמה נפשך או ציאה
ראשונה או ציאה שניה בטומאה היתה: **ור"ש פותר.** דאין כאן
כחשת מכוון ידיעה ודאית בתחלה שאף ידיעה תחלה של צביל
שני ספיקא היא שהרי טוהר לו מטומאה ראשונה אם הראשון
הוא הטמא: **פותר צנון.** אף צראשונה ולקמן [ע"ב] מפרש לה:

שמואל דמתעסק דמיפטר משום זה לר' אליעזר אללא חלל זה חשש
וצחלב נמי איכא מרי גוויי מתעסק כגון נכחין לאכול חלב זה ואכל חלב אחר דחייב זלא טעמא דנהנה דלא שייך למיפטריה מטעם
מלאכת מחשבת ועוד מתעסק אחר כגון סבור שהוא שומן או רוק וצלו דכיוצא צו מיפטר לענין שבת מדכתיב זה והכא לית לן למעוטי
משום דנהנה וטעמא דנהנה ומשום מלאכת מחשבת לא קאי אכוליה ומה שפירש הקונטרס כאן מתעסק היינו נכחין לחמוך את
התלוש וחתך את המחובר ואיזיה חייב נכחין לחמוך את זה וחתך זה וכסבור שהוא תלוש ונמצא מחובר אין נראה לפרש אללא נראה
כדפרישית: **ה"ר העלם טומאה בידו וחייב.** תימה דהכא ולקמן צפרק שלישי (דף ע"ב). גבי העלם שזבעה והעלם חפץ פשיט רב נחמן
לחיוצא וצפרק כלל גדול (שבת דף ע"ב) גבי העלם שבת (העלם מלאכה פשיט לפטור ו"ל דלא דמי דהכא סברא הוא דליחייב כיון
דאיכא נמי העלם טומאה אללא התם אין סברא לחייבו על כל אמת ואמת דכיון דבשגגת שבת וזוין מלאכות לא מיחייב אללא חדר השתא
נמי דשגג במלאכה הרי יש כאן נמי שגגת שבת: **ה"ר העלם מקדש בידו ופטור.** אומר רבינו תם דלא מיפטר אללא מתעסק עולה
ויורד אללא חטאת קבועה חייב דהא גמרינן מע"ז דכל שחייבים על זדונו כרת חייבים על שגגתו חטאת והא דלמר צפ"ק (לעיל
דף ע"ג) דעל שאין זה ידיעה בתחלה ששעיר החיון מכפר אלמלא לא מוקמינן ליה בחטאת קבועה דאי הוה ציה חטאת קבועה לא הוה
חיון מכפר אמדי דבר קרבן הוא התם ודאי מיפטר לגמרי שלא יהא חמור אין זה יש זה משום זה ויש זה ומיהו קשיא דלישגא דקאמר
הכא דפטור משמע דפטור לגמרי ועוד דלקמן פרק שלישי (דף ע"ב) גבי יש אוכל אכילה אמת דחיק לאשכוחי חטאת קבועה בטמא שאכל
את הקדש ומוקי לה כנשיא וכו' אלעזר ולוקמה דהעלם קדש על כן נראה דפטור לגמרי משום דהוה דבר שהיה בכלל ויאל לידון בדבר
החדש כדלמרינן לקמן צפרק שלישי (דף ע"ב) גבי שזבעת העדות: **אמר רב אשי חיונן אי מטומאה קפריש בו.** תימה מנא
ידעינן כי משום דלמא אמת ופירש דלמא אי הוה א"ל נמי מקדש הוא היה פירש ואי דא"ל מעיקרא מקדש הוא ולא פירש דלמא אי
הוה א"ל נמי טמא אמת לא הוה פירש אללא השתא דא"ל כרתייהו פירש ונראה דרבי אשי לא בא לפשוט הצעיה אללא בא לפרש שפעמים
יש לצרר אחיה שכוח ממנו יותר כגון דנישיליה אי מחמת טומאה הוה מידכר אמקדש ומחמת מקדש לא הוה מידכר אטומאה א"כ הוה העלם
טומאה בידו ואם להפך הוה [העלם] מקדש בידו ואם שניהם שכוחין צויה צויה ודאי מבעיה לן ולגבי שבת צפרק כלל גדול (דף ע"ב) י"ס
שכתוב זהו במילתיה דרבי אשי אי משבת קפריש העלם שבת בידו ואי כי מודעי ליה אשבת אכתי נריך לאודועיה אמלאכות העלם מלאכה
בידו ואין גיר' זו נכונה דלמא נריך לפרש וכי מודעי ליה אמלאכה לא נריך לאודועיה אשבת לפי מה שפירשו אללא גר' אי מ' משבת
קפריש אי משום מלאכה קפריש ועוד נראה לפרש צעין אחר אי משום טומאה קפריש אפי' אם הודיעוהו טומאה באחרונה דלע"ג
דאלו הודיעוהו בתחלה לא הוה פריש חשיב פריש מחמת טומאה כיון דקרבן ע"י צתרייתא קאתי ואי א"ל מקדש הוא ופריש
ידיעה צתרייתא דמקדש הוא ופטור ובעינן זה יש לפרש היא דלקמן (דף ע"ב) גבי העלם שזבעה והעלם חפץ והיה שבת: **ה"ר בראשון**
ונכנס בו. אי צריי' צחד נמי חייב דספק טומאה צרה"י ספיקו טמא אללא חלל איירי צרה"ר דמוקמינא ליה בחזקת טהרה:

(א) לעיל ו. חולין ע"א.
(ב) צ"ק טז: טוהר ג.
(ג) נמנות י. בטוהר מג.
(ד) כרימות טז. ד. שבת ע.
(ה) נפקין טז.
(ו) כרימות יז: יט. נבל
הטומא עד סופו. (ז) כש"ל
מ"ז. (ח) העלם מלאכות כ"ל.
כש"ל. (ט) וגי' מהכ"א
משום שבת.

תורה אור השלם

1. או הודע אליו חטאתו
אשר חטא בה והביא את
קרבנו שיעור עושים את
הקרבן: וקרא רב כב

הגהות הב"ח

(א) גמ' פרט למתעסק.
ג"כ עיין בזהב"ד דף ע"ב
ע"ב ובהר"מ דף ע"ב א'.

מוסף רש"י

כל פרשה שאמרה
ונשנית כו'. אורחיה
דקרא לחזר ולשטת את
האמור מפני דבר אחר
המתחשב ככפולמו (ח"ט)
אחד טמא ואחד
טהור. ואין ידוע אחיז
טמא ואחיה טוהר (כריתות
י"ח). ולא נכנס. למקדש
(שם). בשני ונכנס.
למקדש. ובכניסתו נעלמו
ממנו מקדש ודע טומאה,
דהוה ליה ידיעה בתחלה
ובפניו והעלם צנייהם (שם)
ושמ"ח. חייב. על ציאת
מקדש. דמהו נשך איכא
ידיעה ודאית וטמא הוא
שהרי הלך צנייהם (שם).
ואח"כ הלך בשני
ונכנס. ובכניסתו צניי
נעלמה ממנו טומאה
דכניסה לראשונה. חייב
(שם). ר"ש פטר. צו,
דשני טומאות נינהו, אללא
חדא ותדא כניסה איכא
לנמייהו שצ"ל זה הוא
הטהור והלך לביא ידיעה
ודאית בתחלה. ובטומאת
מקדש צעין ידיעה בתחלה
ובפניו והעלם צנייהם.
ותיק' דמחייב מפרש
טעמיה לקמן (שם י"ט).